

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมกาาทั้งขะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนบ้านทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับของวัตถุประสงค์ ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านทะเลน้อย วิถีชีวิต การจัดการขยะมูลฝอย ทิศนคติต่อการทั้งขะและจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย และ ความต้องการฝีกอบรวมและจัดการขยะของประชาชนเพื่อเตรียมดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีข้อสรุปและเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปและวิถีชีวิตของชุมชนบ้านทะเลน้อย

ลักษณะโดยทั่วไปของชุมชนบ้านทะเลน้อย ยังคงมีลักษณะความเป็นชุมชนชนบทเป็นที่ผลิตอาหารขนาดใหญ่และมีทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนทะเลน้อยจากอดีตจนถึงปัจจุบันจุดเด่นที่น่าสนใจของทะเลน้อย คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีฝูงนกที่สวยงาม มีทะเลบัวรอบๆทะเลน้อย มีหัตถกรรมกระจูด ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตร บ้านเรือนกระจายอยู่บริเวณริมคลองใกล้ทะเลน้อยซึ่งมีน้ำท่วมถึง จึงเป็นแหล่งใหญ่ที่เกิดน้ำเสียดลงสู่ทะเลน้อย มีสภาพสุขภาพิบาลไม่ดี เพราะการก้าจัดขะยังไม่เป็นระบบ ลักษณะบ้านเรือนอาศัยอยู่ติดๆ กัน เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยกสูงจากพื้นดิน 2-3 เมตร สภาพพื้นที่ของชุมชนเป็นที่ลุ่มต่ำ เมื่อฝนตกลงมาน้ำมักจะท่วมขังได้ดูบ้าน ลักษณะบ้านทรุดโทรมเนื่องจากอาศัยมานานหลายชั่วคน การตั้งบ้านเรือนเรียงรายไปตามแนวถนนและตามแนวสะพานคอนกรีตซึ่งเป็นที่สัญจรของคนในหมู่บ้าน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีอิทธิพลจากการอยู่อาศัยรอบๆทะเลน้อยซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่การสานเสื่อกระจูดซึ่งต้องซื้อกระจูดมาจากที่อื่น เนื่องจากกระจูดในพื้นที่มีน้อยมาก นอกจากนี้ประกอบอาชีพ ก้าขาย รับจ้างขับเรือท่องเที่ยว รับจ้างทั่วไป ส่วนการทำประมงมีจำนวนลดลงเนื่องจากมีปลาในทะเลน้อยลดลงมาก เป็นชุมชนที่มีรายได้น้อย และมีหนี้สิน (ร้อยละ 61) ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 67) เจ็บป่วยด้วยโรคกระจูด ได้แก่ ปวดเมื่อย (ร้อยละ 67) โรคทางเดินหายใจ (ร้อยละ 21) กรณีที่เจ็บป่วยเล็กน้อยมักจะไปที่ศูนย์อนามัยทะเลน้อยเพราะอยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุดไม่ต้องเดินทางไปไกลและมีบัตร 30 บาทเกือบทุกคนทำให้ได้รับความสะดวก ไม่ได้รับรู้ข้อมูลเรื่องโครงการวิจัยขะ (ร้อยละ 93) (ร้อยละ 75) การติดต่อกับภายนอกสะดวกเนื่องจากติดกับถนนใหญ่มีรถรับจ้างวิ่งผ่านไปมา

การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่าย ใช้ภาษาไทยภาคใต้ เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดที่อยู่ใกล้บ้านคือวัดพนางตุง วัดทะเลน้อยและวัดประคู้หอม การ

ปฏิบัติคนทางศาสนายังคงไปทำบุญที่วัดในวันพระ และวันสำคัญทางประเพณี เช่น การทำบุญเดือนสิบ บางบ้านยังมีศาลพระภูมิ อยู่หน้าบ้าน เพื่อแสดงความเคารพต่อเจ้าที่เจ้าทาง คนในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ แหล่งน้ำที่ใช้ในครัวเรือนและน้ำดื่มเป็นบ่อน้ำบาดาล(ร้อยละ 81 และ ร้อยละ 93 ตามลำดับ) มีส่วนน้อยที่ใช้น้ำประปา และซื้อน้ำขวดมาดื่ม ชาวบ้านนิยมหุงหาอาหารกินเอง ปรุงอาหารง่ายๆ เช่น แกงส้มปลา น้ำจืด น้ำพริกผักสด ไข่เจียว วิถีชีวิตเป็นรูปแบบของคนชนบทตั้งแต่เข้ามิดเข้านอนหัวค่ำ การพักผ่อนคือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ทั้งรายการละคร ข่าว เกมโชว์ มีการแบ่งปันอาหาร มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนบ้าน การช่วยเหลือกันในยามเจ็บป่วย การช่วยลงแรงกันในยามที่มีงานมีการของคนในหมู่บ้าน เช่น งานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น

การเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในวัยเรียน มีความผูกพันกับอาชีพของพ่อแม่ กลับจากโรงเรียนมักจะมาช่วยงานของครอบครัว ในวันหยุดก็มักจะไปเรียนพิเศษเพราะพ่อแม่มุ่งหวังให้ลูกเรียนหนังสือเพื่อให้มีงานทำไม่ต้องลำบากทำงานหนัก การเลี้ยงดูเด็กมักเลี้ยงแบบตามใจ และไม่เข้าใจในหลักโภชนาการ การกินอาหารขณะที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเช่น ขนมกรอบแกรบ ไม่มีการปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวดี เนื่องจากอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าทั้งครอบครัว ภูมรยาเป็นผู้ดูแลรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นไปด้วยดี มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการยืมเงินกัน ปัญหาเศรษฐกิจที่พบได้แก่ ความไม่มั่นคงเรื่องของรายได้ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมาก ประกอบกับการที่คนส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ ทำให้มีความยากลำบากในการจัดการชีวิตของตนและครอบครัวการรับรู้ข่าวสารมักจะได้จากหอกระจายข่าว(ร้อยละ 75) เพื่อนบ้าน และจากผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวเกี่ยวกับโครงการขยะเพราะหอกระจายข่าวเสียใช้การไม่ได้ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การรวมกลุ่มในหมู่บ้าน มีกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้าน มีกลุ่มออมทรัพย์ที่ยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกลุ่มเสื่อกระจูด

ความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน ความรู้สึกของคนในหมู่บ้านให้การยอมรับและไว้วางใจในการทำงานของผู้ใหญ่เพราะมีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ รู้จักพูดรู้จักการแสดงออกได้เหมาะสม มีบทบาทเป็นผู้นำในการเจรจาต่อรองกับทางจังหวัด เป็นนักพัฒนา เป็นคนพูดจริง ทำจริง ช่วยเหลือลูกบ้านยามเดือดร้อน มีความใกล้ชิดกับลูกบ้าน เมื่อมีงานผู้ใหญ่มักจะไปร่วมงานสม่าเสมอมิได้ขาด ทำให้ชาวบ้านไว้วางใจ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในการพัฒนาส่วนรวมภายใต้การนำขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีข้อจำกัด มีการปฏิสัมพันธ์กันน้อย จากเงื่อนไขของการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่ม ความร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชนมีน้อยเพราะ ความยากจน ปัญหาปากท้องมีความขัดแย้งระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้อย เนื่องจากชาวบ้านบอกว่าเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทำงาน ผู้นำและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นคนที่ชาวบ้านรู้จักเห็นกันมาตั้งแต่เด็ก เป็นลูกหลานของคนที่นี่มีความพยายามที่จะพัฒนาหมู่บ้าน แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายและทำได้รวดเร็ว เนื่องจากหอกระจายข่าวเสียก็ใช้วิธีฝากต่อ ๆ กันมาเพราะบ้านอยู่ติดๆกัน มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง ที่หน่วยดับเพลิงตั้งอยู่ริมถนนใกล้ อบต.ทะเลน้อย ปัจจุบันทะเลน้อยเริ่มมีความ

เสื่อมโทรมจากขยะมูลฝอยและน้ำเสียที่ไหลลงสู่ทะเลน้อย เพราะสภาพสุขภาพิบาลที่ไม่ดีเพราะการกำจัดขยะยังไม่เป็นระบบ

โดยมีการทิ้งขยะส่วนใหญ่ลงใต้ถุนบ้าน ทำให้เกิดการเน่าเหม็น การขาดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน การหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่สร้างปัญหาขยะ เช่น ภาชนะโฟม ถุงพลาสติก ทำให้มีขยะเคลื่อนกลาดเป็นจำนวนมากที่บริเวณรอบบ้านและเมื่อถึงหน้าน้ำขยะเหล่านี้ก็จะไหลลงสู่ทะเลน้อย ทำให้น้ำตื้นเขิน เน่าเสีย

5.1.2 การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

องค์ประกอบของขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนเป็นถุงพลาสติก ร้อยละ 96 รองลงมา เป็นเศษอาหาร เปลือกผลไม้ ภาชนะโฟม ร้อยละ 34 ซึ่งเป็นขยะที่ย่อยสลายยากใช้เวลานานหลายปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย(ร้อยละ 74) เนื่องจากยุ่งยากเสียเวลา(ร้อยละ 65) มีพฤติกรรมทิ้งขยะที่ไม่เหมาะสม คือ ทิ้งขยะลงใต้ถุนบ้าน และบริเวณที่สาธารณะทั่วไป เช่น ตามข้างถนน สะพานคอนกรีตในบริเวณหมู่บ้าน ทำให้มีขยะเคลื่อนกลาดอยู่ทั่วไป คนในชุมชนไม่มีปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน (ร้อยละ 86)แต่รับรู้ว่าเป็นปัญหาของชุมชน(ร้อยละ 95) คนในชุมชนรับรู้ว่ามีขยะทำให้ชุมชนไม่น่าอยู่ไม่น่ามอง มีปัญหาที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำท่วมขัง น้ำเน่า ขยะที่ทับถมกันนานทำให้สกปรกเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรค การแก้ไขปัญหของคนที่นี้จึงยาก เพราะชาวบ้านมีใต้ถุนบ้านเป็นเหมือนถังขยะใบใหญ่ เป็นนิสัที่ยากจะแก้ไข เป็นความมั่งก่าย ชอบความสะดวกสบาย มีปัญหาการจัดการขยะคือ มีถังขยะไม่เพียงพอกับจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านปริมาณขยะที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร การบริการที่ตอบสนองความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้โฟม การใช้ถุงพลาสติก ขยะจากคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว การรวบรวมขยะซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จ้างเอกชนให้จัดเก็บขยะเพราะไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อรถเก็บขยะ และการจัดจ้างเอกชนเพื่อให้มาเก็บขยะได้ทุกวัน ส่วนบริเวณที่รถเข้าไม่ถึง เจ้าของขยะใส่ไว้ในถังขยะเล็กหน้าบ้านซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอทำให้มีปัญหากับเพื่อนบ้าน เช่น การนำขยะไปใส่ไว้ในถังของเพื่อนบ้าน และเด็กเป็นผู้ทิ้งขยะเคลื่อนกลาดไม่ทิ้งลงถัง เส้นทางกำจัดขยะ มี จัดเก็บขยะตามจุดที่ตั้งถังขยะขนาดใหญ่ และตามหน้าบ้านของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมถนนเรียบชายทะเลน้อย หลังจากนั้นจะนำไปทิ้งที่ทำการฝังกลบซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้าน

5.1.3 ทศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง มีความเห็นว่าขยะเป็นของเสียที่เกิดจากบ้านเรือน(ร้อยละ 94) ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง เป็นขยะอันตราย(ร้อยละ 91) และ ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าของเน่าเปื่อยเท่านั้นที่จัดเป็นขยะ(ร้อยละ 50) ไม่จำเป็นต้องทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง (ร้อยละ 54) ไม่จำเป็นต้องกำจัดขยะเน่าเปื่อย การทิ้งขยะในถังขยะที่อบต.จัดให้ไม่มีความสะดวกในการนำขยะไปทิ้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่ยอมรับว่าขยะเป็นปัญหา เกิดจากความมั่งก่ายของคน เป็นเรื่องของนิสั ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง(ร้อยละ 83) และการทิ้งขยะ

ไม่เป็นที่ ทำให้บ้านเรือนสกปรก(ร้อยละ 97) และส่วนใหญ่เชื่อว่าขยะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค(ร้อยละ 93) บ้านเรือนที่กำจัดขยะได้ดี จะทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านนั้นมีสุขภาพดี(ร้อยละ 96) ขยะทำให้หมู่บ้านของท่านไม่น่าอยู่(ร้อยละ 97) การทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในชุมชน(ร้อยละ 100) องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดการเรื่องขยะของชุมชน(ร้อยละ 96) โดยที่กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นด้วยว่าผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการทิ้งขยะ(ร้อยละ 99) สมาชิกชุมชนทุกคนควรเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารจัดการขยะ(ร้อยละ 97) ขยะบางชนิดสามารถนำมาขายเป็นเงินได้(ร้อยละ 87) และขยะอินทรีย์สามารถนำไปทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยน้ำได้(ร้อยละ 86)

5.1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะ

.การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน มีการเข้าร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับต่ำโดยกลุ่มตัวอย่าง ร่วมเก็บขยะรอบบริเวณบ้านของตนเองอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 49) ส่วนใหญ่ร่วมเก็บขยะริมถนนและแหล่งท่องเที่ยวรอบๆหมู่บ้านของตนเองเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 53) ร่วมแรงในการพัฒนาความสะอาดของหมู่บ้านเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 55) หลีกเลี่ยงการใช้โฟมได้เป็นบางครั้ง(ร้อยละ 56) ร่วมจ่ายค่าถังขยะที่ อบต. จัดให้อย่างสม่ำเสมอ(ร้อยละ 63) มีส่วนร่วมในการรณรงค์การรักษาความสะอาด ของหมู่บ้านเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 44) ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีใหม่ๆ ในการรักษาความสะอาด(ร้อยละ 55) อีกทั้งมีความคิดเห็นว่า การจัดการขยะควรเป็นหน้าที่ของ อบต. และการทิ้งขยะในถังขยะที่อบต.จัดให้ไม่มีความสะดวกในการนำขยะไปทิ้ง

5.1.5 ความต้องการ ฝึกอบรม และจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เพื่อเตรียมการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนต้องการให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยได้แก่ วิธีการคัดแยกขยะมูลฝอย การลดปริมาณขยะมูลฝอย วิธีทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และการนำขยะมาใช้ใหม่ ร้อยละ 68-71 ส่วนความต้องการในการจัดการมูลฝอย มีความต้องการสรุปได้ดังนี้

1. อบต. มีการจัดเก็บขยะอย่างสม่ำเสมอ ตรงเวลา และจัดให้มีถังรองรับขยะมูลฝอย อย่างเพียงพอ และรณรงค์ระดมความคิดชาวบ้าน เพื่อร่วมแก้ปัญหา เช่น ลดใช้วัสดุบางประเภท มีบทลงโทษผู้ทิ้งขยะ ไม่เป็นที่ หากผู้ใดทิ้งขยะลงน้ำ จะต้องถูกปรับ จัดหางบประมาณมาพัฒนาทุก ๆ ปีเพื่อรณรงค์ให้พื้นที่ทะเลน้อยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. ชาวชุมชนทิ้งขยะลงถุงดำหน้าบ้าน โดยอาจมีการจัดซื้อโดยชาวบ้าน หรือ เจ้าหน้าที่ อบต. เก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขยะ จากจำนวนถุงขยะต่อครัวเรือน
3. สร้างมูลค่าเพิ่มของขยะประเภทเปลือกหอย รวบรวมส่งแปรรูปเป็นปูนขาวที่โรงปูน
3. ต้องการถังขยะเพิ่มขึ้น เพื่อวางไว้ที่หน้าบ้าน โดยให้อบต. จัดหามาให้ เพราะชาวบ้านมีรายได้น้อยไม่สามารถจัดซื้อเองได้

4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อออกกฎระเบียบและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง
5. ให้พระช่วยเทศน์ เรื่องปัญหาขยะ
6. จัดเก็บขยะภายในบ้านและใต้ถุนเรือน สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง
7. แนวทางการกำจัดขยะของชุมชนคือ ขุดถนนเป็นคลองระบายน้ำรอบหมู่บ้าน และ กำหนดจุดทิ้งขยะ โดยเจ้าหน้าที่ อบต. ส่วนท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ
8. ชาวบ้านต้องการให้ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่าง ในการดำเนินการเก็บขยะ อาจเนื่องจาก การปฏิบัติตัวที่ดี ของผู้นำสามารถโน้มน้าวให้ชาวบ้านกำจัดขยะได้
9. ประกาศให้ชุมชนรับรู้และตระหนักถึงสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนทะเลน้อยที่เปลี่ยนแปลงไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาขยะที่แท้จริงเกิดจากชาวบ้านที่ไม่มีจิตสำนึกต่อสาธารณะของสิ่งแวดล้อมและปัญหาการพึ่งพาผู้นำสูง ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนบ้านทะเลน้อย จึงควรดำเนินการดังนี้

1. ผู้นำโดยเฉพาะ อบต. ควรให้ความสำคัญกำหนดนโยบายและดำเนินการจัดการขยะอย่างจริงจัง
2. อบต. ควรมีการประชาสัมพันธ์สิ่งที่ดำเนินการอยู่ และเปิด โอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม
3. ผู้นำทางศาสนาควรมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกต่อปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอย